

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Η ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τι γράφουν οι ξένοι περιηγητάι. Ή ζωή τών γυναικών στά χρόνια τής σκλαβιάς. Τά λούσα τους. Πότε και πώς έβγαίναν έξω. «Κινητά κατακτήματα πολυτελείας!...». Τό έξωφρενικό χτένισμά τους. "Ανθή φυσικά και πολύτιμα πετράδια. Κεφάλια πού φεγγεβολεύον σάν μετέωρα. Ή μανία τής πολυτελείας στά Γιάννενα, στήν Πέλλα, στή Σμύρνη, κ.τ.λ.

Ι διάφοροι ευρωπαίοι περιηγητάι πού επεσκέφθησαν τήν 'Ελλάδα στά χρόνια τής σκλαβιάς δέν μπόρεσαν να ψυχολογήσουν βαθεία τήν 'Ελληνίδα και πολλές φορές τήν άδίκησαν, χωρίς να τό θέλουν βέβαια, παρασυρόμενοι από τίς κακεντρεχείς εισηγήσεις τών καθολικών ιδίως παλαδών ποίχων κατακλύσει τόν σκλαβωμένο τόπο, κ' είχαν έπλψει κατά τής 'Ελλάδος, όπως πέφτουν τά κοράκια στό ψοφύμι. Μολταύτα γιά να γνωρίση κανένας καλά τήν 'Ελληνίδα τής περιόδου αυτής, κατ' ανάγκην θα ζήτηση τίς σχετικές πληροφορίες από τούς ξένους περιηγητάς. Και να τί έξάγεται σχετικώς από μιά ξερναία στά

βιβλία τών περιηγητών αυτών, γιά τήν 'Ελληνίδα επί τουρκοκρατίας: *«Επί τουρκοκρατίας ή γυναικες σπανιως έβγαιναν από τό σπίτι τους, γιά να πάνε στην εκκλησία ή σε καμιά φιλική έπίσκεψη. Κατά την έξοδό τους αυτή ή 'Ελληνίς μεταβάλοντο σε σωστά καταστήματα πολυτελείας! Και τί δέν κρεμούσαν επί πάνω τους! «Ολα τά χρυσαφικά και τ' άσημά τους, βραχιόλια, πελώρια σκουλαρίκια, μενταγιόνα, δαχτυλίδια, χοντρές άλυσσιδες πού κρεμόντουσαν πολλές φορές άπ' τό λαιμό και φτάνανε ως κάτω, στά γόνατα!...»*

Τά φορέματά τους ήσαν από πολυτελή υφάσματα φανταχτερά. Έκείνο όμως πού τίς άπασχολούσε και τίς χασομερούσε περισσότερο από κάθε άλλη λεπτομέρεια τής τοικαλειτίας τών, ήταν τό χτένισμά τους. Θεέ και Κύριε!... Δέν έπόκειτο περι χτένισμα τους, αλλά περι... έρωτοεστίας. Άφου χτένιζαν ώρες κ' ώρες τά μακριά μαλλιά τους —τό κοντό κόμμιο τών μαλλιών τότε έθεωρετό άτίμωσις—τά γαρνίζαν με άνθη άλθιανά και ιδίως με ρόδα και γαιοσεμιά. Η πλουσιότερες μάλιστα συμπλήρωναν τόν ποιητικό άνθοστολισμό τής κόρης τών, καρφώνοντας σ' αυτή πολιτικούς λίθους, λογιές-λογιές λιμπερά και πολύχρωμα πετράδια, ποτίζουν τό κεφάλι να φεγγεβολή σάν μετέωρο! Ή μανία τών κοσμημάτων και τών πολυτίμων λίθων τήν έποχή αυτή είχε υπερβεί κάθε όριο, είχε κατακτήσει σωστή παραφροσύνη!

Νεαρά Γιαννιώτισσα επί τουρκοκρατίας.

«Όταν λοιπόν μιά κυρία τής έποχής αυτής έβγαينه στό δρόμο—πραγμα άσυνήθιστο και σπάνιο όπως είπαμε—άκολουθείτο από τήν ύπηρέτριά της. Αυτό δέ δέν γινότανε γιά λόγους άσφαλείας και σεμνότητος, αλλά γιά λόγους μεγαλειών και πόντας. «Όσο πλουσιότερη μάλιστα ήταν μιά άρχόντισσα τόσο περισσότερες ύπηρέτριες τήν άκολουθούσαν έξώσω, σωστή διαδήλωσης δηλαδή!...»

Στό σπίτι ή ύπηρέτριες είχαν και μιάν άλλη άπασχόληση κατά τους θερινούς μήνες τού θερος. Περιτρυφίζαν δηλαδή τήν κυρία τους ποτίζανε ξαλωμένην σ' ένα αναταντικό σοφά και τής κάνανε

να έξορτάται να συγχωρήσει τό φίλο σου ή όχι... — Φύγε! έπεε τότε ή Ίωάννα στή Ζιλεμέτ. — Η ύπηρέτρια ύπάκουσε και θύηκε έξω. — Τώρα μάλιστα! έπεε ό Φερρόν και κάθησε κοντά στό τζάκι. Ήν πρώτους θα μού έπιτρέψεις να σε συχαρώ. Κατοικείς σ' ένα μέγαρο πρώτης τάξεως. Φαίνεται ότι ή Αυτόο Μεγαλειότης σ' άγαπά πολύ!... — Κύριε!... — Μου προσφέρεις ένα ποτηράκι κρασί, άπ' αυτό πού άστράφτει σάν σομφίνι μέσα στό μπουκάλα; Καταλαβαίνω ότι θα προσιούσες να σερβίρης τό Ρενέ. Άλλά τί να γίνη... Η Ίωάννα δάγκωσε τά χείλη της από τήν αγανάκτηση πού έβραζε μέσα της και πού δέν μπορούσε να ξεσπάση. Στό προσεχές φύλλο θα δούμε τό τέλος τής τρομερής αυτής Ιστορίας, πώς δηλαδή ό Φερρόν έκδικήθηκε δια μίας και τήν ύπαστη γυναικία του και τό Βασίλει κ' όλως τους εύγενείς φίλους τής Φερρονίερας.

άέρα με πελώριες βεντάγιες...

Ή γυναίκες τής έποχής αυτής έκαναν επίσης μεγάλη χρήση—κατάχρηση μάλιστα—μιρωδικών, βαφών και κάθε είδους φ.τ.ε.ι.α.σ.ι.δ.ι.ω.ν. Συνήθιζαν πολύ τίς βαρείες μιρωδιές. Κι' έτσι τό πρόσωπό τους ζάρωνε και μαγαίνονταν πρόωρα από τήν χρήσι τών λαθερών και δηλητηριωδών ουσιών τών φτειασιδιών. Ιδίως έβγαφαν μέχρι καιμικότητας τά φρύδια τους και τίς τρίχες τών λεφαρών τους, σε σημείο πού να φαίνονται σάν μασκαρεμένες!... Αυτό δέ γινότανε γιάτι δέν είχαν ούτε μέτρο, ούτε χάρι στό μακιγιάρισμα. Και στό ντύσιμό τους όμως τήν ίδια έλλειψη γούστου έδειχναν. Τόσο μάλιστα, ώστε ένας περιηγητής τής άνόμοσης ευφρόνεστατα: «κ.ι.ν.η.τ.ά.ε.ι.κ.ο.ν.ι.σ.μ.α.τ.α.φ.ο.ρ.τ.ω.μ.ε.ν.α.μ.ε.τ.ά.μ.α.τ.α.»!...

Ή τουρκική κυβέρνησις ήταν εναντίον τής πολυτελείας και συχνά έβγαζε διατάγματα άπαγορευτικά, τά όποια όμως κανείς δέν έταίρινε στό σοβαρά.

Και ή τρελλή όσο και άνοστη πολιτέλεια έξακολούθουσε με δήλη τή μανία της και πρως μεγάλην άνηχησιαν τών άνδρών, ό όποιοι έπληθωναν δίως αυτού τούς έξωφρενισμούς τών γυναικών τών.

Στά Γιάννενα έφτασε σε τέτοιον σημείο τρέλλας ή πολιτέλεια τών γυναικών, ώστε ό Πόρτοκτι, με τή συγκατάθεση όλου τού λαού τής πόλεως, έβγαλαν μιά διαταγή διά τής όποιας άπγορευόντο άσθηφώς όριμένα λούσα, σπατάλες και έξωφρενισμοί. Τό Πατριαρχείο Κων/πόλεως, στό όποιο έστάλη ή διαταγή αυτή, τήν έπεκύρωσε. Έπί πλέον δέ ό Πατριάρχης Καλλίνκος Β' έξέδουκε τό 1701 και νέες άσθηφότερες διαταγές κατά τής πολυτελείας.

Και ό Φαναριώτης ή καλύτερα ή Φαναριώτισσες στήν Κων/πολι είχαν οριχτεί με μανία στήν πολιτέλεια, σε τέτοιον βαθμό μάλιστα ώστε πολλούς άναγκάστηκαν να επέμβουν ό Πατριάρχης, έκδιόντες αυτήρες εγκυκλίους και προσπαθόντες με κάθε τρόπο να σταματήσουν τόν πυρετό αυτό, ό όποίως μετεδίετο, σάν κολλητική άρρώστεια και στις κατώτερες τάξεις!...

Κατά τά τέλη του δεκατου όγδόντου αιώνος και στις αρχές του δεκάτου εννάτου, ή Σμυρνιές έφτασαν στό ζενή της πού έξωφρενικής και πολυεξούδου πολυτελείας.

Ό Κων. Οικονόμου ό Ξε Οικονόμου, ό σοφός διδάσκαλος τού Γένους, ό όποιός ζούσε κατά τήν εποχή αυτή στή Σμύρνη, σ' ένα λόγο του τόν όποιο άπήγγειλε τήν 1 Σεπτεμβρίου 1814 στό Γυμνάσιο Σμύρνης κατέκρινε τίς όποιους Σμυρνιές, ή όποιες, μισημένες τίς ευρωπαϊές, έταίριναν παραμύθους γιά να θηλάσουν τά μαρά τους, ενώ ως τήν εποχή εκείνη κάθε έλληνίδα μητέρα τό θεωρούσε καμάρι της να θηλάση με τό δικό της γάλα τό παιδί της. Τι θα έλεγε όμως ό μακαρίτης Οικονόμου άν ζούσε σήμερα;... Ό ίδιος ό Οικονόμου μές δίνει μιά ζωντανή εικόνα τών γυναικών τής άριστοκρατίας τής Σμύρνης, κατά τίς αρχές του 19ου αιώνος.

«Ός γνωστόν, ό Οικονόμου έχει κάνει μιά λαμπρή παράφραση τού «Φιλάρχου» του Μολιέρου, τόν όποιο μετέφρασε στό Σμυρνιάτικώ γίδη τής εποχής του. Σ' ένα λοιπόν μέρος γράφει παραστατικώτατα:

«Όλες σχεδόν ή άρχόντισσές μας δέν καταδέχονται να δουλεύουνε. Φαγιά μονάχα θέλουνε και χωριά (δηλαδή παραθερισμό) τό καλοκαίρι στό πρόσαιτια τής Σμύρνης) και σκολιδια και χορούς και έγγάστρια πικνά. Γιά τούτο έχουνε πάντα παραμένες. Έγώ έχω μιά καλή γετόνισσα, τής όποιος ό άνδρας πάγει να χάνη έξ αιτίας της όλο τό βίος του. Τρείς χιλιάδες γρόσια δέν τόνε σώνουνε κάθε χρόνο σε χωριά και λουτρά και παραμένες και άλλα κακά έξοδα τής κοκόνας του.»

Και έξακολουθεί ό άείμνηστος Οικονόμου τό παράκονό του γιά τά έξοδα τών γυναικών τής εποχής του, τά όποια όμως εινε άστεια μπροστά τά έξοδα μιάς σημερινής κυρίας, μίλην όποια τά γρόσια πού λογαριάζει ό Φιλάρχουος του Μολιέρου, αλλά φτάνουν να χοργύν και μακιγιάρισμα τού προσώπου...